

EGSO - Europski gospodarski i socijalni odbor

Treći forum civilnog društva zemalja Zapadnog Balkana Bruxelles, 18. – 19. svibnja 2010.

Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) organizirao je u Bruxellesu 18. i 19. svibnja 2010. treći po redu Forum civilnog društva zemalja zapadnog Balkana. Cilj ovog skupa je bio potvrditi europsku perspektivu svih zemalja zapadnog Balkana te upozoriti na važnost potpore civilnog društva u kontekstu procesa proširenja i pristupanja EU.

Na skupu je sudjelovalo 100-tinjak predstavnika organizacija civilnog društva, uključujući i socijalne partnere (sindikati te udruge poslodavaca) iz zemalja Jugoistočne Europe (JIE), članove EGSO-a, predstavnike Europske komisije, pojedinih vlada zemalja JIE i dr.

Kroz izlaganja panelista i tijekom rasprava je naglašena uloga civilnog društva u demokratizaciji društva i procesima pridruživanja zemalja regije EU. Naglašeno je da su razina i kvaliteta djelovanja civilnog društva važni indikatori demokratizacije društva. Prikazan je i program *Civil Society Facility* (CSF) koji je jedan od osnovnih instrumenta EU za jačanje civilnog društva u zemljama regije.

Uvodni dio

Skup su otvorili *Erina Pari* potpredsjednica EGSO-a i *Michael Leigh*, Direktor u Općoj upravi za proširenje EK, istaknuvši kako će zaključci Foruma poslužiti za definiranje bolje suradnje između EGSO-a i partnera u zemljama zapadnog Balkana. Napomenuli su kako se suradnja za sada uspješno odvija kroz zasebne *zajedničke savjetodavne odbore* za zemlje kandidatkinje (među kojima je i RH) te *Kontaktnu skupinu* za ostale potencijalne kandidate s prostora JIE. Michael Leigh je dodatno naglasio kako će preporuke sudionika biti važne i za unaprijeđenje programa potpore civilnom društvu u okviru IPA - *Civil Society Facility* (CSF), namijenjenog organizacijama civilnog društva (OCD) iz zemalja regije.

Erina Pari je podsjetila na viziju osnivača EU – iz rata u mir, iz siromaštva u blagostanje, iz podjele u zajedništvo, iz rivalstva u solidarnost, iz autoritativnih režima u demokraciju.

Gospođa Pari je napomenula da je ostvaren napredak od *Summita* EU - zemlje zapadnog Balkana, koji je održan prije deset godina u Zagrebu. Hrvatska je pred ulazom u EU, suradnja se pojačala s drugim zemljama, ublaženi su vizni režimi. Iako prema njenim riječima, put u EU ulijeva nadu, postoji i dosta frustracija. Upravo na smanjenju tih frustracija mogu raditi OCD-i, objašnjavajući koje su obaveze i doprinoseći razumijevanju procesa. One mogu doprinijeti i uspostavi suradnje u regiji.

U raspravi je spomenuto da se u većini zemalja zakoni donose po brzom postupku, ne provode se konzultacije te OCD često nemaju prilike sudjelovati. Gospodin Leigh je napomenuo da EU traži da OCD-i budu uključeni te da ih vlade uvažavaju. Napomenuo je da bi se moglo razmotriti da jedno od mjerila u Strategiji proširenja, koja je u pripremi, bude i sudjelovanje OCD-a u postupcima odlučivanja.

Sudionici su se osvrnuli i na činjenicu da OCD-i u zemljama regije nemaju puno mogućnosti za samo-financiranje, uglavnom dobijaju sredstva od različitih donatora, dok je podrška poslovnog ili javnog sektora u većini zemalja mala. Kultura davanja i aktivizma nije još dovoljno ukorijenjena da bi civilni sektor bio održiv, dobio potporu i stekao pozitivan ugled u javnosti. Dodatni problem predstavlja povlačenje većeg broja stranih donatora te su tim više značajnija sredstva EU. Naglašeno je kako situacija nije ista u svim zemljama te je Hrvatska izdvojena kao jedna od zemalja u kojima je stanje bolje i u kojoj značajnu financijsku podršku radu udruga daje javni sektor.

U raspravi su predstavnici civilnog društva nadalje napomenuli da je postupak dodjele financijskih potpora iz sredstava EU zahtjevan i kompliciran te se manje udruge teško mogu prijavljivati. Predstavnici EK su izvijestili da se u okviru *Civil Society Facility* razmišlja kako pomoći manjim, lokalnim organizacijama.

Predstavnici EK su nadalje napomenuli da je namjera kroz spomenuti instrument IPA-e ojačati kapacitete civilnog društva u regiji, na način da ono bude ravnopravan sugovornik vladama. Stoga su glavne aktivnosti usmjerene na obuku, info-pultove i sl., a ne na financiranje konkretnog rada i aktivnosti pojedinih udruga. Predstavnici civilnog sektora su upozorili na važnost razvoja većeg broja udruga i izvan razvijenih urbanih sredina. Također su ukazali da se treba voditi računa o principima održivog razvoja.

Kroz raspravu se pokazalo kako se okruženje koje omogućuje rad, u smislu propisa i financijskih mogućnosti za razvijanje jakog i neovisnog civilnog društva u većini zemalja regije tek počelo razvijati, u nekim zemljama je taj okvir postavljen te predstoji izazov transparentne provedbe, dok kod drugih još uvijek nedostaje politička volja da se donesu osnovni zakoni potrebni za rad (npr. Albanija, Kosovo). U tom je kontekstu, supredsjedateljica Zajedničkog savjetodavnog odbora EU - RH, Lidija Pavić-Rogošić naglasila kako se, iako civilno društvo uvijek teži boljemu, po pitanju transparentnosti financiranja stanje u Hrvatskoj zadnjih godina poboljšava. Tome je pridonijelo donošenje Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila u postupku odobravanja financijske potpore iz sredstava državnoga proračuna udrugama. Dodatno je istaknula kako je zahvaljujući djelovanju Vladinog ureda za udruge i Savjeta za razvoj civilnoga društva Vlada usvojila Kodeks minimalnih standarda uključivanja organizacija civilnog društva u donošenje propisa.

Glavne teme Foruma: gospodarska i socijalna prava te prometna politika

Gospodarska i socijalna prava te prometna politika su dva područja kojima su se tijekom protekle godine bavili zajednički savjetodavni odbori i Kontaktna skupina u EGSO-u.

Po pitanju **gospodarskih i socijalnih prava** uvodno je naglašeno da su ta prava pod udarom ekonomske krize ugrožena. Spomenuti su važni dokumenti, kao npr. Agenda za dostojanstveni rad Međunarodne organizacije rada (MOR) čiji su osnovni principi: *zapošljavanje, socijalna zaštita, socijalni dijalog i pravo na rad*.

Spomenuta je i strategija za pametan, održiv i inkluzivan rast koju je pripremila EK – Europa 2020. - koja bi trebala poslužiti EU za izlazak iz krize i pripremu gospodarstva za sljedeće desetljeće, obzirom da se u kontekstu globalne krize, čitav koncept ekonomije polako mijenja i prilagođava novonastalim (globalnim) okolnostima.

Spomenuti su izazovi za postizanje dostojanstvenog rada u zemljama JIE: pored utjecaja ekonomske krize na zapošljavanje, plaće, socijalnu zaštitu, spomenuta je neformalna ekonomija i neprijavljen rad, problem starijih radnika, žena, mladih i manjina; slabe institucije socijalnog dijaloga, problem reprezentativnosti socijalnih partnera i politička volja; potreba jačanja kapaciteta svih sudionika u socijalnom dijalogu – vlade, udruge poslodavaca i sindikata.

Predstavnik Međunarodne konfederacije sindikata (ITUC) spomenuo je problem politike i korupcije – interesne skupine predstavljaju svoj interes kao javni interes. Napomenuo je da uglavnom u većini zemalja postoje institucionalni i zakonodavni okviri, no treba raditi na implementaciji.

Sudionici skupa posebno su pozvali sve vlade zemalja JIE da u potpunosti ispoštuju prava radnika te se usredotoče na učinkovitu provedbu relevantnih propisa.

Rasprava o **prometnoj politici** bila je orijentirana na važnost budućeg Ugovora o prometnoj zajednici za JIE. Cilj Ugovora je uspostaviti bolji, jeftiniji i efikasniji prometni sustav te time doprinijeti stvaranju neophodnih preduvjeta za daljnji gospodarski rast, socijalni razvoj te unaprjeđenje okoliša u čitavoj regiji. U tijeku su pregovori o konačnom tekstu Ugovora, koji će potpisati EU i sedam zemalja JIE, uključujući i Hrvatsku.

Prema riječima predstavnika iz Opće uprave EK za mobilnost i promet (DG MOVE) uspostavljanje prometne zajednice priprema je za uključivanje regije u EU i poštivanje pravne stečevine. Napomenuo je da će reforma sustava prometa utjecati i na socijalna pitanja te će taj aspekt biti uključen u Ugovor, kao i pitanje okoliša. Ugovorom će biti osnovan *Socijalni forum* kako bi različiti dionici iz regije i EU mogli razgovarati o socijalnim posljedicama. Objasnio je da u pravnoj stečevini EU postoji velik broj direktiva koje se odnose na socijalna pitanja u području prometa (npr. koliko vozač može voziti određeno prometno sredstvo), uključujući i socijalni dijalog.

Prisutne udruge koje se bave zaštitom okoliša posebno su upozorile na problem neuključivanja civilnog društva u proces dogovaranja o prometnoj zajednici te su pozvale na uspostavu *Forum* za okoliš u okviru Ugovora o prometnoj zajednici, a što je uključeno u završne zaključke skupa.

Obzirom na važnost prometnog sektora, koji zapošljava veliki broj ljudi u JIE, tijekom skupa posebno je istaknuta i uloga sindikata u nadzoru primjene reformi u ovom području – imajući na umu da su reforme povezane i s ukidanjem određenog broja radnih mjesta. U tom se je kontekstu, sudionicima obratila i Katarina Mindum iz Sindikata željezničara Hrvatske.

Rasprava o zaključcima

Na kraju se raspravljalo i dogovaralo o zaključcima te je skup zaključen njihovim usvajanjem. Metka Roksandić, predsjedavajuća Kontaktne skupine za zapadni Balkan u EGSO-u, istaknula je razliku između civilnog i socijalnog dijaloga, ukazavši upravo na važnost civilne komponente. Napomenula je kako zaključci s prethodnog *Forum*a, održanog 2008. u Ljubljani, nisu polučili poseban uspjeh – jer ih se nije uspjelo provesti (radilo se prvenstveno o uključivanju civilnog društva u sporazumne i donošenje propisa). U ovogodišnjim zaključcima, zagovara se aktivno uključivanje OCD-a u praćenje budućeg Ugovora o prometnoj zajednici kroz

uspostavu Socijalnog *forum*a, ali i *Forum*a za okoliš. Dodatno je istaknuta važnost uključivanja svih zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja u statusu promatrača u rad Europske agencije za osnovna prava (Hrvatska je pred dobivanjem tog statusa).

Zaključno je naglašeno kako je potrebno strateški pristupiti razvoju održivih OCD-a koji doprinose jačanju demokratskih institucija i pružaju modele i rješenja za probleme i brige običnih građana. U tom je kontekstu istaknuto kako bi bilo dobro razmotriti ideju uspostave dodatnog mjerila pri ocjenjivanju budućih poglavlja pregovora o pristupanju pojedinih zemalja Uniji – stanje razvijenosti civilnog društva – kako bi i same vlade shvatile važnost dugoročnijeg pristupa prema razvijanju pravnih i financijskih okvira koji omogućavaju razvoj civilnog društva.

Četvrti *Forum* civilnog društva održat će se 2012.

Priredila: Lidija Pavić-Rogošić, ODRAZ